

RUOKAVIRASTO
Livsmedelsverket • Finnish Food Authority

Eläintautien valvonta- ja seurantaohjelmat 2022

Sisällysluettelo

1. Naudat	4
1.1 TSE-valvontaohjelma.....	4
1.2 Nautatuberkuloosi (MTBC-kompleksi).....	5
1.3 Naudan tarttuva rinotrakeiitti (IBR-tauti)	5
1.4 Naudan tarttuva leukoosi (EBL-tauti)	5
1.5 Nautojen virusripuli (BVD-tauti)	6
1.6 Sinikielitauti (BT)	7
1.7 Bruselloosi	7
1.8 Schmallenberg-virus.....	7
1.9 Salmonella	8
1.10 Mycoplasma bovis.....	8
1.11 EHEC/STEC.....	9
1.12 Paratuberkuloosi	9
1.13 Keinosiemennyssonnien terveysturvatoiminta.....	10
2. Pienet märehäijät	10
2.1 Scrapie.....	10
2.2 Bruselloosi	11
2.3 Maedi-visna/CAE.....	11
2.4 Schmallenberg-virus.....	12
2.5 EHEC/STEC	12
2.6 Keinosiemennyspössien ja -pössien terveysturvatoiminta.....	12
3. Siat	13
3.1 Aujeszkyntauti (AD).....	13
3.2 Sikojen tarttuva gastroenteriitti (TGE-tauti)	13
3.3 PRRS-tauti	14
3.4 Klassinen sikarutto (CSF)	14
3.5 Afrikkalainen sikarutto (ASF)	14
3.6 Bruselloosi	15
3.7 Salmonella	15
3.8 Porcine epidemic diarrhoea (PED).....	16
3.9 Keinosiemennyskarjujen terveysturvatoiminta.....	16
3.10 MRSA- seuranta.....	16
4. Siipikarja	17
4.1 Lintuinfluenza (AI)	17
4.2 Newcastlelän tauti (ND).....	17
4.3 Salmonellavalvontaohjelma	18
4.4 Taudinseuranta sisämarkkinakauppaan hyväksytyissä siipikarjan pitopaikoissa	18
4.5 Siipikarjan terveyden seuranta.....	18
4.6 ESBL-seuranta	19

5. Kalat ja ravut	19
5.1 Riskiperusteinen kalojen virustautiseuranta (VHS, IHN, ISA, KHV, SAV, IPN)	19
5.2 Ahvenanmaan IHN-taudin hävittämisohjelma	20
5.3 Kalojen bakteeriperäisen munuaistaudin vapaaehtoinen terveystarkkailu (BKD).....	20
5.4 <i>Gyrodactylus salaris</i> -loisen esiintymisen tarkkailu	21
5.5 Äyriäisten valkopilkkutaudin riskiperusteinen tarkkailu rapulaitoksilla	21
5.6 Kalaterveyspalvelu	22
6. Hevoset	22
6.1 Hevosien tarttuva kohtutulehdus (CEM)	22
6.2 Näivetystauti.....	22
6.3 Virusarteriitti	23
7. Porot	23
7.1 Hirvieläinten näivetystauti	23
8. Mehiläiset	23
9. Turkiseläimet	24
9.1 Transmissible mink encephalopathy (TME)	24
9.2 SARS-CoV-2	25
9.3 Salmonella	25
10. Luonnonvaraiset eläimet	26
10.1 Rabies.....	26
10.2 SARS-CoV-2	26
10.3 Myyräekinokokki	26
10.4 Afrikkalainen sikarutto (ASF)	27
10.5 Trikinellat (<i>Trichinella</i> spp.).....	27
10.6 Hirvieläinten näivetystauti (CWD, Chronic Wasting Disease)	27
10.7 Lintuinfluenssa (AI).....	28
10.8 Jänisrutto (Tularemia)	28
10.9 <i>Mycobacterium tuberculosis</i> complex	28
11. Muut tutkimukset	29
11.1 Tuotantoeläimet.....	29
11.2 Luonnonvaraiset eläimet	30
11.3 Seura- ja harraste-eläimet	31
12. Tulosten julkaiseminen	32
LIITE I	33
LIITE II	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.

Eläintautilain (76/2021) 24 § mukaan Ruokaviraston on laadittava suunnitelma eläinten yleisen terveydentilan ja eläintautien esiintymisen seurannasta.

Eläintautien varalta otetaan näytteitä 1) lakisäätteisten valvonta- ja seurantaohjelmien puitteissa; 2) Ruokaviraston päätöksellä tehtyjen seurantaohjelmien ja – hankkeiden puitteissa (ml. patologis-anatomisten näytteiden seuranta), 3) maahantuontien, 4) maastavientien ja 5) eläintautiepäilyjen yhteydessä. Jäljempänä on kuvattu ensisijaisesti lakisäätteiset ja Ruokaviraston päätöksellä toteutetut valvonta- ja seurantaohjelmat sekä tutkimus- ja kartoitusprojektit. Maahantuontien ja maastavientien yhteydessä tehtävistä tutkimuksista ohjeistetaan erikseen. Muiden tutkimusten osalta näytteiden määrä ja kohdennus vaihtelee tauti- ja eläinlajikohtaisesti. Pitopaikkojen, eläinmäärien ja erilaisten otantojen tiedot tuottaa Ruokavirasto.

Tavoitteet ja arviot tutkimusmääristä on kirjattu taulukkoon, joka on liitteessä I.

1. Naudat

1.1 TSE-valvontaohjelma

Peruste: TSE-asetus 999/2001/EY. Komission täytäntöönpanopäätös, jolla hyväksytään Suomen TSE -torjuntaohjelman rahoitus vuodelle 2022. MMM asetus 321/2021

Kuvaus

Näytteenotto:

- Yli 48 kk ikäisistä, pitopaikassa itsestään kuolleista tai lopetetuista nautaeläimistä, jotka ovat syntyneet Suomessa tai MMM:n asetuksen 321/2021 3 §:ssä luetellussa jäsenvaltiossa. Muissa jäsenvaltioissa tai EU:n ulkopuolella syntyneiden itsestään kuolleiden tai lopetettujen ikäraja on 24 kk. Raatojenkeräilyalueella näytteenotto tapahtuu luokan 1 käsittelylaitoksessa, näytteenotosta vastaa käsittelylaitoksen valvova virkaeläinlääkäri. Raatojenkeräilyalueen ulkopuolella näytteitä ei ole pakko ottaa, mutta eläintenpitäjä voi lähettää näytteitä tutkittavaksi ilmaiseksi.
- Yli 30 kk ikäisistä, terveenä teurastetuista nautaeläimistä, jotka ovat syntyneet muissa jäsenvaltioissa kuin MMM:n asetuksen 321/2021 4 §:ssä luetelluissa (näitä ovat Romania ja Bulgaria, joista Suomeen ei ole tullut nautoja) tai EU:n ulkopuolisissa maissa.
- Yli 48 kk ikäisistä, teurastamolla tai teuraskuljetuksen aikana lopetetuista tai itsestään kuolleista nautaeläimistä, jotka ovat syntyneet Suomessa tai MMM:n asetuksen 321/2021 4 §:ssä luetellussa jäsenvaltiossa. Muissa jäsenvaltioissa syntyneiden itsestään kuolleiden tai lopetettujen ikäraja on 24 kk.

1.2 Nautatuberkuloosi (MTBC-kompleksi)

Peruste: *Mycobacterium tuberculosis* complex -tartunnasta vapaan aseman (EU 2021/620) säilyttäminen (EU 2020/689 (liite IV osa II luku 2 jakso 2)). Zoonosidirektiivi 2003/99/EY.

Kuvaus

Näytteenotto:

- lihantarkastuksen yhteydessä havaittujen muutosten perusteella tarkastuseläinlääkäriin arvion mukaan, kudoksenäytteiden tutkimus (värjäys, mikroskopointi, tarvittaessa reaaliaikainen PCR elimistä ja viljely)

Lisäksi tutkitaan:

keinosiemennyssonien tutkimukset komission delegoidun asetuksen 2020/686 mukaisesti.

1.3 Naudan tarttuva rinotrakeiitti (IBR-tauti)

Peruste: IBR-tartunnasta vapaan aseman (EU 2021/620) säilyttäminen (EU 2020/689 (liite IV osa IV luku 2 jakso 2)).

Kuvaus

Maitonäytteet:

- N. 20 % otanta lypsykarjojen tankkimaitonäytteistä, jotka kerätään BVD-vapauden osoittamiseksi
 - o Maitonäytteet pyydetään meijeristä tammi-helmikuun aikana.
- BVD-seurantaan mahdollisesti suoraan lypsykarjailoilta kerättävät maitonäytteet

Verinäytteet:

- N. 25 % otanta emolehmäkarjojen verinäytteistä, jotka kerätään BVD-vapauden osoittamiseksi
 - o Verinäytteitä kerätään teurastamalla tasaisesti ympäri vuoden. Samalla teurastuskerralla kerätään maksimissaan 5 verinäytettä / karja.
- BVD-seurantaan mahdollisesti suoraan emolehmätiloilta kerättävät näytteet

Lisäksi tutkitaan:

- Keinosiemennyssonien tutkimukset komission delegoidun asetuksen 2020/686 mukaisesti

1.4 Naudan tarttuva leukoosi (EBL-tauti)

Peruste: Naudan tarttuvasta leukoosista vapaan aseman (EU 2021/620) säilyttäminen (EU 2020/689 (liite IV osa III luku 2 jakso 2))

Kuvaus

Näytteenotto:

- Kudosnäyte ja verinäyte lihantarkastuksen yhteydessä havaittujen muutosten perusteella tarkastuseläinlääkärin arvion mukaan

Maitonäytteet:

- Otanta lypsykarjojen tankkimaitonäytteistä. Otantaa ei tehdä vuonna 2022.
- BVD-seurantaan mahdollisesti suoraan lypsykarjatiloilta kerättävät maitonäytteet

Lisäksi tutkitaan:

- Keinosiemennyssonnien tutkimukset komission delegoidun asetuksen 2020/686 mukaisesti

1.5 Nautojen virusripuli (BVD-tauti)

Peruste: Suomi on hakenut virallisesti BVD-taudista vapaata asemaa ((EU) 2020/689).

Tautivapauden osoittamiseksi toteutetaan vastaava intensiivinen seuranta kuin vuonna 2021.

Kuvaus

Maitonäytteet:

- Kaikki karjat, joissa on lypsylehmiä.
 - o Maitonäytteet pyydetään meijeristä tammi-helmikuun aikana
- Mikäli lypsykarjoista, jotka eivät ole osuneet otantaan kertaakaan aikavälillä 2000-2021, ei saada maitonäytettä meijerin kautta, pyritään se saamaan muulla tavoin (esim. omistaja lähettää itse, tai kunnaneläinlääkäri käy tilalla hakemassa näytteen)

Verinäytteet:

- Kaikki karjat, joissa on emolehmiä, mutta ei lypsylehmiä
- Verinäytteitä kerätään teurastamolla tasaisesti ympäri vuoden. Samalla teurastuskerralla kerätään maksimissaan 5 verinäytettä / karja.
 - o Näytteenottomääräys kohdennetaan kaikkiin teurastamoihin, myös pienteurastamoihin
- Mikäli emolehmäkarjoista, jotka eivät ole osuneet otantaan kertaakaan aikavälillä 2000-2021, ei saada verinäytteitä teurastamoiden kautta, pyritään niitä saamaan muulla tavoin (esim. kunnaneläinlääkäri käy tilalla hakemassa näytteitä).

Lisäksi tutkitaan:

- Keinosiemennyssonnien tutkimukset komission delegoidun asetuksen 2020/686 mukaisesti

1.6 Sinikielitauti (BT)

Peruste: Sinikielitaudista vapaan aseman (EU 2021/620) säilyttäminen (EU 2020/689 (liite V osa II luku 4 jakso 2)).

Kuvaus

Verinäytteet:

- N. 25 % otanta emolehmäkarjojen verinäytteistä, jotka kerätään BVD-vapauden osoittamiseksi
 - o Verinäytteitä kerätään teurastamalla tasaisesti ympäri vuoden. Samalla teuraskerralla kerätään maksimissaan 5 verinäytettä / karja.
- BVD-seurantaan mahdollisesti suoraan emolehmätiloilta kerättävät verinäytteet

1.7 Bruselloosi

Peruste: Nautojen bruselloosista (*B. abortus*, *B. melitensis*, *B. suis*) vapaan aseman (EU 2021/620) säilyttäminen (EU 2020/689 liite IV osa I luku 3 jakso 2)). Zoonosidirektiivi 2003/99/EY.

Kuvaus

Maitonäytteet:

- N. 20 % otanta lypsykarjojen tankkimaitonäytteistä, jotka kerätään BVD-vapauden osoittamiseksi
 - o Maitonäytteet pyydetään meijeristä tammi-helmikuun aikana.
- BVD-seurantaan mahdollisesti suoraan lypsykarjatiloilta kerättävät maitonäytteet

Verinäytteet ja patologisanatomiset näytteet:

- Näytteitä otetaan kliinisistä luomistapauksista, tuottajien ilmoitusten perusteella. Seuranta on ensisijaisesti serologista, tarvittaessa myös sikiö voidaan tutkia. Tuottajia kehoitetaan ilmoittamaan luomistapauksista aktiivisesti kunnaneläinlääkärille, joka ottaa tarvittaessa verinäytteet luoneista eläimistä.
- Sairauden- tai kuolinsyynselvitykseen lähetetyt näytteet, nk. luomispaketin osana (keskenpoikimiset, lisääntyneet luomiset).

Lisäksi tutkitaan:

- Keinosiemennyssonnien tutkimukset komission delegoidun asetuksen 2020/686 mukaisesti

1.8 Schmallenberg-virus

Peruste: Kansallinen päätös taudin esiintyvyyden seuraamiseksi

Kuvaus:

Patologisanatomiset näytteet:

- Oireistoltaan (keskenpoikimiset, lisääntyneet luomiset, sikiön epämuodostumat ja kehityshäiriöt, ripuli, tiinehtymättömyys) sopivat kliiniset tapaukset tutkitaan

1.9 Salmonella

Peruste: MMM asetus zoonooseista (316/2021). Zoonosidirektiivi 2003/99/EY.

Kuvaus:

- Nautojen imusolmukenäytteenotto teurastamoissa. Näytteenotosta vastaa toimija, ja sitä valvoo teurastamon tarkastuseläinlääkäri.
 - o yli 1000 eläinyksikköä nautaa vuodessa teurastavissa teurastamoissa näytteet otetaan Ruokaviraston laatiman näytteenottosuunnitelman mukaisesti
 - o tätä vähemmän teurastavissa teurastamoissa otetaan kaksi imusolmukenäytettä vuodessa
- Muuta raakamaitoa kuin ternimaitoa luovuttavassa nautojen pitopaikassa on toteutettava nautojen ulostenäytteenotto ennen raakamaidon luovuttamisen aloittamista ja sen jälkeen vähintään kerran vuodessa. Vähintään yksi näytteenotto vuodessa on toteutettava heinäkuun alun ja marraskuun lopun välisenä aikana.
- Nautojen pitopaikassa toteutettava näytteenotto, kun teurastamonäytteenotossa todetaan pitopaikan naudan imusolmukkeessa salmonella.

Lisäksi tutkitaan:

- Sperman keräysasemalle toimitettavien nautojen alkuperäpitopaikasta sekä sperman keräysaseman toimintaan liittyvästä karanteenitilasta otetut ulostenäytteet MMM asetuksen 316/2021 mukaisesti.

Kaikki kannat sisällytetään myös mikrobilääkeresistenssiseurantaan.

1.10 Mycoplasma bovis

Peruste: Kansallinen päätös taudin levinneisyyden seuraamiseksi.

Kuvaus

Patologisanatomiset näytteet:

- Oireistoltaan sopivista tapauksista

Kliiniset näytteet:

- (viljely- ja PCR-näytteet) hengitystie-, silmä-, nivel- ja utaretulehduksista sekä muista tartunnalle ominaisista tulehduksista, tai PCR-testillä *M. bovis* -positiiviseksi todetuista utaretulehduksista.
- Elinkeinon vapaaehtoisen vastustusohjelman näytteet.

1.11 EHEC/STEC

Peruste: Elintarvikelaki (297/2021), Eläintautilaki 76/2021, MMM asetus zoonooseista (316/2021), Zoonosidirektiivi 2003/99/EY.

Kuvaus:

- Nautojen näytteenotto teurastamoissa. Näytteenotosta vastaa toimija, ja sitä valvoo teurastamon tarkastuseläinlääkäri.
 - o yli 1000 nautaa vuodessa teurastavissa teurastamoissa näytteet otetaan Ruokaviraston laatiman näytteenottosuunnitelman mukaisesti
 - o 100–1000 nautaa vuodessa teurastavissa teurastamoissa näytteet otetaan kahdesti vuodessa
- Nautojen pitopaikoissa toteutettava näytteenotto, kun pitopaikan epäillään olevan yhteydessä ihmisten EHEC – tartuntoihin, ja tartunnan lähde on tarve varmistaa.
 - o Jos pitopaikassa on elintarviketuotantoon käytettäviä eläimiä, elintarvikelain 297/2021 48 § nojalla kunnan vastuulla on selvittää asiaa ja päättää mahdollisista näytteenotoista.
 - o Jos pitopaikassa ammattimaisesti harjoitetaan eläinten näytteille asettamista tai eläimiin liittyvää harrastustoimintaa, eläintautilain 76/2021 38 § mukaan aluehallintovirasto voi toteuttaa tutkimuksen tautitilanteen selvittämiseksi, tällöin näytteet voi ottaa myös kunnaneläinlääkäri.

1.12 Paratuberkuloosi

Peruste: Kansallinen päätös taudin esiintyvyyden seuraamiseksi.

Kuvaus

Patologisanatomiset näytteet:

- Oireistoltaan tai avauksessa todettujen muutosten perusteella sopivista tapauksista.

Kliiniset näytteet:

- Uloste- ja seerumi- tai yksilömaitonäyte oireistoltaan sopivista (pitkäkestoinen ripuli ja laihtuminen yli 2 v ikäisellä naudalla) tapauksista.

1.13 Keinosiemennyssonnien terveystarkkailuohjelma

Keinosiemennyssonnien terveystarkkailuohjelman puitteissa nautoja valvotaan ja tutkitaan sekä ennen sperman keräysaseman karanteeniin toimittamista, karanteenin aikana, että sperman keräysasemalla. Tutkimuksia tehdään ketjun eri vaiheissa seuraavien tautien varalta: *Mycobacterium tuberculosis* complex -tartunta, bruselloosi (*B. abortus*, *B. melitensis* ja *B. suis*), EBL-tauti, IBR-tauti, BVD-tauti, salmonella, *Campylobacter foetus ssp. venerealis* – tartunta ja *Trichomonas foetus* – tartunta.

Keinosiemennyssonnien terveystarkkailusta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa kotimaan kauppaa varten kerättäville nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten sukusoluille ja alkioille eläintautien vastustamiseksi asetettavista vaatimuksista (329/2021) ja komission delegoidussa asetuksessa 2020/686 liitteessä II sekä maa- ja metsätalousministeriön zoonoosista annetussa asetuksessa (316/2021).

2. Pienet märehtijät

2.1 Scrapie

Peruste: TSE-asetus 999/2001/EY. Komission täytäntöönpanopäätös, jolla hyväksytään Suomen TSE -torjuntaohjelman rahoitus vuodelle 2021. MMM asetus (321/2021).

Kuvaus

Näytteet:

- Yli 18 kk ikäisistä pitopaikassa itsestään kuolleista tai lopetetuista lampaista ja vuohista, raatojenkeräilyalueella näytteenotto tapahtuu luokan 1 käsittelylaitoksessa. Näytteenotosta vastaa käsittelylaitoksen valvova virkaeläinlääkäri.
- Raatokeräilyalueen ulkopuolelta otetaan näytteitä yli 18 kk:n ikäisistä pitopaikassa itsestään kuolleista tai lopetetuista lampaista ja vuohista vain niiltä tiloilta, joissa on pysyvästi yli 50 uuhta tai kuttua (yksi näyte/tila). Näytteen lähettämisestä vastaa eläintenpitäjä tai kunnaneläinlääkäri.
- Yli 18 kk:n ikäisistä teurastettaviksi lähetetyistä lampaista ja vuohista, joissa on merkkejä näivetymisestä tai neurologisista oireista tai jotka on hätäteurastettu. Näytteenotosta vastaa teurastamon tarkastuseläinlääkäri.

2.2 Bruselloosi

Peruste: Lampaiden ja vuohien bruselloosista (*B. abortus*, *B. melitensis*, *B. suis*) vapaan aseman (EU 2021/620) säilyttäminen (EU 2020/689 liite IV osa I luku 4 jakso 2)) Zoonosidirektiivi 2003/99/EY.

Kuvaus

Verinäytteet:

- Otanta lampaista ja vuohista
 - Maedi-Visna/CAE – terveysvalvonnan puitteissa tilakäynneillä otetut näytteet
 - Teurastamolla kerätyt verinäytteet:
 - 25 % kohdistettu satunnaisotanta yli 10 kutun/uuhien tiloista
 - Tilat, joilla on ulkomailta tuotuja lampaita tai vuohia

Verinäytteet ja patologisanatomiset näytteet:

- Näytteitä otetaan kliinisistä luomistapauksista, tuottajien ilmoitusten perusteella. Seuranta on ensisijaisesti serologista, tarvittaessa myös sikiö voidaan tutkia. Tuottajia kehoitetaan ilmoittamaan luomistapauksista aktiivisesti kunnaneläinlääkärille, joka ottaa tarvittaessa verinäytteet luoneista eläimistä.
- Sairauden- tai kuolinsyynselvitykseen lähetetyt näytteet, nk. luomispaketin osana (keskenpoikimiset, lisääntyneet luomiset).

Lisäksi tutkitaan:

- Keinosiemennyspässien ja -vuohien tutkimukset komission delegoidun asetuksen 2020/686 mukaisesti

2.3 Maedi-visna/CAE

Peruste: MMM asetus vapaaehtoisesta eläinten terveysvalvonnasta (319/2021)

Kuvaus

Vapaaehtoinen terveysvalvonta Maedi-Visnan ja CAE -taudin valvomiseksi. Terveysvalvontaan kuuluvien pitopaikkojen on huolehdittava, että kunnaneläinlääkäri käy pitopaikassa tekemässä valvontaan kuuluvat tarkastukset ja näytteenotot.

Verinäytteet:

- näytteet otetaan terveysvalvontaan kuuluvan pitopaikan yli 12 kk:n ikäisistä lampaista ja vuohista Ruokaviraston ohjeen mukaisesti.

2.4 Schmollenberg-virus

Peruste: Kansallinen päätös taudin esiintyvyyden seuraamiseksi

Kuvaus

Patologisanatomiset näytteet:

- Oireistoltaan (keskenpoikimiset, lisääntyneet luomiset, sikiön epämuodostumat ja kehityshäiriöt, ripuli, tiinehtymättömyys) sopivat kliiniset tapaukset tutkitaan

2.5 EHEC/STEC

Peruste: Elintarvikelaki (297/2021), Eläintautilaki 76/2021

Kuvaus:

- Lampaiden tai vuohien pitopaikoissa toteutettava uloste- ja tuotantoympäristönäytteenotto, kun pitopaikan epäillään olevan yhteydessä ihmisten EHEC – tartuntoihin, ja lähde on tarve varmistaa.
 - o Jos pitopaikassa on elintarviketuotantoon käytettäviä eläimiä, elintarvikelain 297/2021 48 § nojalla kunnan vastuulla on selvittää asiaa ja päättää mahdollisista näytteenotoista.
 - o Jos pitopaikassa ammattimaisesti harjoitetaan eläinten näytteille asettamista tai eläimiin liittyvää harrastustoimintaa, eläintautilain 76/2021 38 § mukaan aluehallintovirasto voi toteuttaa tutkimuksen tautitilanteen selvittämiseksi, tällöin näytteet voi ottaa myös kunnaneläinlääkäri.

2.6 Keinosiemennyspässien ja -pukkien terveystarkkailuohjelma

Keinosiemennyspässien terveystarkkailuohjelman puitteissa lampaita ja vuohia valvotaan ja tutkitaan sekä ennen sperman keräysaseman karanteeniin toimittamista, karanteenin aikana, että sperman keräysasemalla. Tutkimuksia tehdään ketjun eri vaiheissa seuraavien tautien varalta: bruselloosi (*B. melitensis*, *B. abortus* ja *B. suis*), tarttuva lisäkivistulehdus (*B. ovis*) ja Borderin tauti.

Kotimaan kauppaan kerätty sperma tulee tutkia *B. ovis*-, *B. melitensis*- ja Borderin taudin - tartunnan varalta kielteisillä tuloksilla.

Keinosiemennyspässien ja -vuohien terveystarkkailusta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa kotimaan kauppaa varten kerättäville nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten sukusoluille ja alkioille eläintautien vastustamiseksi asetettavista vaatimuksista (329/2021) ja komission delegoidussa asetuksessa 2020/686 liitteessä II.

3. Siat

3.1 Aujeszkyntauti (AD)

Peruste: Aujeszkyntaudista vapaan aseman (EU 2021/620) säilyttäminen (EU 2020/689 (liite IV osa V luku 2 jakso 2)).

Kuvaus

Näytteet:

- Verinäytteitä 700 emakosta suurimmilta teurastamoilta suhteessa niiden teurastusmääriin, max 8 emakkoa/pitopaikka, verinäytteet kerätään teurastamoilta tasaisesti vuoden aikana
- Elin- ja verinäytteitä teurastamoilta tarhattujen villisikojen teurastuksen yhteydessä. Pyydetty näytteet enintään 20 eläimestä per tarha per vuosi ja enintään 5 eläimestä yhdellä kertaa samalta tarhalta. Noin 6 pienteurastamo, noin 10 pitopaikkaa vähintään.
- Elin- ja verinäytteitä kuolleina löydetyistä ja metsästetyistä luonnonvaraisista villisioista (ks. luonnonvaraisten eläinten tautiseuranta, kohta 10.3)

Lisäksi tutkitaan:

- Keinosiemennyskarjujen tutkimukset komission delegoidun asetuksen 2020/686 mukaisesti

3.2 Sikojen tarttuva gastroenteriitti (TGE-tauti)

Peruste: Kansallinen päätös tautivapauden osoittamiseksi.

Kuvaus

Näytteet:

- Verinäytteitä 700 emakosta suurimmilta teurastamoilta suhteessa niiden teurastusmääriin, max 8 emakkoa/pitopaikka, verinäytteet kerätään teurastamoilta tasaisesti vuoden aikana
- Verinäytteitä terveydenhuollon erityistason tiloilta (15 näytettä/tila) teurastamolta tai pitopaikasta
- Elin- ja verinäytteitä teurastamoilta tarhattujen villisikojen teurastuksen yhteydessä. Pyydetty näytteet enintään 20 eläimestä per tarha per vuosi ja enintään 5 eläimestä yhdellä kertaa samalta tarhalta. Noin 6 pienteurastamo, noin 10 pitopaikkaa vähintään.

3.3 PRRS-tauti

Peruste: Kansallinen päätös tautivapauden osoittamiseksi

Kuvaus

Näytteet:

- Verinäytteitä 700 emakosta suurimmilta teurastamoilta suhteessa niiden teurastusmääriin, max 8 emakkoa/pitopaikka, verinäytteet kerätään teurastamolta tasaisesti vuoden aikana
- Verinäytteitä terveydenhuollon erityistason tiloilta (15 näytettä/ tila) terveydenhuollon järjestämänä teurastamolta tai pitopaikasta
- Elin- ja verinäytteitä teurastamoilta tarhattujen villisikojen teurastuksen yhteydessä. Pyydetty näytteet enintään 20 eläimestä per tarha per vuosi ja enintään 5 eläimestä yhdellä kertaa samalta tarhalta. Noin 6 pienteurastamoa, noin 10 pitopaikkaa vähintään.

Lisäksi tutkitaan:

- Keinosiemennyskarjujen tutkimukset komission delegoidun asetuksen 2020/686 mukaisesti

3.4 Klassinen sikarutto (CSF)

Peruste: Kansallinen päätös tautivapauden osoittamiseksi. OIE on vuonna 2015 myöntänyt Suomelle tautivapauden klassisesta sikarutosta.

Kuvaus

Näytteet:

- Verinäytteitä 700 emakosta suurimmilta teurastamoilta suhteessa niiden teurastusmääriin, max 8 emakkoa/pitopaikka, verinäytteet kerätään teurastamolta tasaisesti vuoden aikana
- Elin- ja verinäytteitä teurastamoilta tarhattujen villisikojen teurastuksen yhteydessä. Pyydetty näytteet enintään 20 eläimestä per tarha per vuosi ja enintään 5 eläimestä yhdellä kertaa samalta tarhalta. Noin 6 pienteurastamoa, noin 10 pitopaikkaa vähintään.
- Elin- ja verinäytteitä kuolleina löydettyistä ja metsästetyistä luonnonvaraisista villisioista (ks. luonnonvaraisten eläinten tautiseuranta, kohta 10.3)

Lisäksi tutkitaan:

- Keinosiemennyskarjujen tutkimukset komission delegoidun asetuksen 2020/686 mukaisesti

3.5 Afrikkalainen sikarutto (ASF)

Peruste: komission täytäntöönpanopäätös, jolla hyväksytään Suomen ASF -torjuntaohjelman rahoitus vuodelle 2021. Kansallinen päätös tautivapauden osoittamiseksi.

Kuvaus

Näytteet:

- Elin- ja verinäytteitä teurastamoilta tarhattujen villisikojen teurastuksen yhteydessä. Pyydetty näytteet enintään 20 eläimestä per tarha per vuosi ja enintään 5 eläimestä yhdellä kertaa samalta tarhalta. Noin 6 pienteurastamo, noin 10 pitopaikkaa vähintään.
- Elin- ja verinäytteitä kuolleina löydetyistä ja metsästetyistä luonnonvaraisista villisioista (ks. luonnonvaraisten eläinten tautiseuranta, kohta 10.3)

3.6 Bruselloosi

Peruste: Zoonosidirektiivi 2003/99/EY.

Kuvaus

Näytteet:

- Verinäytteet terveydenhuollon erityistason tiloilta (15 näytettä/ tila) terveydenhuollon järjestämänä teurastamolta tai pitopaikasta
- Elin- ja verinäytteitä teurastamoilta tarhattujen villisikojen teurastuksen yhteydessä. Pyydetty näytteet enintään 20 eläimestä per tarha per vuosi ja enintään 5 eläimestä yhdellä kertaa samalta tarhalta. Noin 6 pienteurastamo, noin 10 pitopaikkaa vähintään.
- Elin- ja verinäytteitä kuolleina löydetyistä ja metsästetyistä luonnonvaraisista villisioista (ks. luonnonvaraisten eläinten tautiseuranta, kohta 10.3), seurantaa ei tehdä 2022

Lisäksi tutkitaan:

- Keinosiemennyskarjujen tutkimukset komission delegoidun asetuksen 2020/686 mukaisesti

3.7 Salmonella

Peruste: MMM asetus zoonooseista (316/2021). Zoonosidirektiivi 2003/99/EY.

Kuvaus

Näytteet:

- Sikojen imusolmukenäytteenotto teurastamoilla. Näytteenotosta vastaa toimija, ja sitä valvoo teurastamon tarkastuseläinlääkäri.
 - o yli 1000 eläinyksikköä sikaa vuodessa teurastavissa teurastamoissa näytteet otetaan Ruokaviraston laatiman näytteenottosuunnitelman mukaisesti
 - o tätä vähemmän teurastavissa teurastamoissa otetaan kaksi imusolmukenäytettä vuodessa.
- Uudistuseläimiä luovuttavan pitopaikan (pois lukien mini- ja mikrosikojen sekä tarhattujen villisikojen pitopaikat) on toteutettava ulostenäytteenotto pitopaikan eläimistä salmonellabakteerin tutkimiseksi vähintään kerran vuodessa.

- Sikojen pitopaikassa toteutettava näytteenotto, kun teurastamonäytteenotossa todetaan pitopaikan sian imusolmukkeessa salmonella.

Lisäksi tutkitaan:

- Sperman keräysaseman toimintaan liittyvästä karanteenitilasta otetut ulostenäytteet MMM asetuksen 316/2021 mukaisesti.

Kannat sisällytetään myös mikrobilääkeresistenssiseurantaan.

3.8 Porcine epidemic diarrhoea (PED)

Peruste: Kansallinen päätös tautivapauden osoittamiseksi

Kuvaus

Patologisanatomisista näytteistä ja suolistotulehduksen aiheuttajan selvittämiseksi lähetetyistä ulostenäytteistä kuvattujen oireiden ja/tai todettujen muutosten perusteella ohjataan näytteitä seurantatutkimukseen. (Liite II.)

3.9 Keinosiemennyskarjujen terveystarkkailuohjelma

Keinosiemennyskarjujen terveystarkkailuohjelman puitteissa karjuja valvotaan ja tutkitaan sekä ennen sperman keräysaseman karanteeniin toimittamista, karanteenin aikana, että sperman keräysasemalla. Tutkimuksia tehdään ketjun eri vaiheissa seuraavien tautien varalta: Aujeszkyntauti, bruselloosi (*B. suis*, *B. abortus* ja *B. melitensis*), PRRS-tauti, klassinen sikarutto ja salmonella.

Keinosiemennyskarjujen terveystarkkailusta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa kotimaan kauppaa varten kerättäville nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten sukusoluille ja alkioille eläintautien vastustamiseksi asetettavista vaatimuksista (329/2021) ja komission delegoidussa asetuksessa 2020/686 liitteessä II sekä maa- ja metsätalousministeriön zoonooseista annetussa asetuksessa (316/2021).

3.10 MRSA- seuranta

Peruste: Kansallinen päätös. Sikalan MRSA-tilanne voidaan tutkia tarvittaessa, jos ihmisessä on todettu sikaperäinen MRSA-infektio ja selvityksissä on tullut esiin kontakti sikoihin. Ruokaviraston päättää näytteenotosta ja tarvittavasta näytemäärästä tapauskohtaisesti.

4. Siipikarja

4.1 Lintuinfluenssa (AI)

Peruste: Unionin seurantaohjelma. Komission delegeoitu asetus (EU) 2020/689. Zoonosidirektiivi 2003/99/EY.

Kuvaus

Riskiperusteinen seuranta HPAI-tartuntojen havaitsemiseksi siipikarjalajeissa, joissa ei tyypillisesti näy merkittäviä kliinisiä merkkejä, sekä LPAIV-tartuntojen havaitsemiseksi siipikarjan pitopaikoissa. Näytteet seuraavista siipikarjalajeista ja tuotantomuodoista, erillisen otantasuunnitelman mukaan:

- Emokanat, tuotantopolven munintakanat, luomu- ja ulkokanat, luomubroilerit, emokalkkunat, tuotantopolven kalkkunat, ankat ja hanhet sekä tarhatut riistalinnut (fasaanit ja sorsat)
- Verinäytteet otetaan vähintään 10 linnusta siipikarjan pitopaikkaa kohden (ankkoja, hanhia ja sorsia lukuun ottamatta). Jos eläinsuojia on useampia, näytteitä otetaan vähintään 5 linnusta/eläinsuoja.
- Ankoista, hanhista ja sorsista otetaan 20 verinäytettä sekä 20 kloakan ja 20 nielun sivelynäytettä/pitopaikka
- Näytteet voidaan ottaa joko tilalla tai teurastamolla

Lisäksi tutkitaan:

- Näytteitä luonnonvaraisista linnuista, ks. kohta 10.6

4.2 Newcastlel tauti (ND)

Peruste: Suomelle on myönnetty Newcastlel tautiviruksen aiheuttamasta tartunnasta vapaa asema ilman rokotuksia komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) 2021/620. Tautiseurannasta rokotuksista vapaan maan aseman säilyttämiseksi on säädetty komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2020/689.

Kuvaus

Kaikki siitossiipikarjan pitopaikat testataan NDV:n aiheuttamaan tartuntaan kohdistuvien vasta-aineiden varalta.

Verinäytteet:

- Kaikkien siipikarjalajien (mm. munivat kanat, broilerit, kalkkunat, ankat, hanhet, fasaanit, sorsat) isovanhempais- ja vanhempaispolven pitopaikat
- Näytteet otetaan 60 linnusta/pitopaikka
- Näytteet voidaan ottaa joko tilalla tai teurastamolla

4.3 Salmonellavalvontaohjelma

Peruste: MMM asetus (316/2021). Zoonosidirektiivi 2003/99/EY. Zoonosiasetus 2160/2003/EY.

Kuvaus

- Asetuksen mukainen näytteenotto munintakanojen, broilereiden ja kalkkunoiden isovanhempaispolven, vanhempaispolven ja tuotantopolven pitopaikoissa sekä hautomoissa
- pääosan näytteistä ottaa toimija, kaikissa pitopaikoissa säännöllisesti myös viranomaisnäytteenotto kunnaneläinlääkärin tarkastuskäynnin yhteydessä
- Kaikki kannat sisällytetään myös mikrobilääkeresistenssiseurantaan

4.4 Taudinseuranta sisämarkkinakauppaan hyväksytyissä siipikarjan pitopaikoissa

Peruste: Komission delegoitu asetus (EU) 2019/2035

Kuvaus

- Taudinseuranta delegoidun asetuksen (EU) 2019/2035 8 artiklan mukaisesti hyväksytyissä siipikarjan pitopaikoissa, joista siipikarjaa tai siitosmunia siirretään toiseen jäsenvaltioon
- Taudinseurantaohjelma delegoidun asetuksen (EU) 2019/2035 liitteen II mukaan
- Taudinseurantaohjelma kattaa seuraavat taudinaiheuttajat: *Salmonella Pullorum*, *Salmonella Gallinarum*, *Salmonella arizonae* (kalkkuna), *Mycoplasma gallisepticum* (kana, kalkkuna), *Mycoplasma meleagridis* (kalkkuna)
- Näytteet otetaan jokaisesta pitopaikassa olevasta parvesta, 60 näytettä parvea kohden
- *Salmonella Pullorum*, *Salmonella Gallinarum* ja *Salmonella arizonae*: näytteenotto muninnan alkaessa (siitossiipikarja)
- *Mycoplasma gallisepticum* ja *Mycoplasma meleagridis*: 1. näyte kanoilla 16 viikon iässä ja kalkkunoilla 20 viikon iässä, 2. näyte muninnan alkaessa, seuraavat näytteet 90 päivän välein (siitossiipikarja)

4.5 Siipikarjan terveydenseurantapaketti

Siipikarjan terveystarkkailuohjelma on 2019 korvattu terveydenseurantapakettilla, joka ei ole sopimus pohjainen kuten terveystarkkailuohjelma oli. Asiakas voi itse määrittellä mitä tauteja pakettiin kuuluvista taudeista tutkitaan ja ajankohdan, milloin haluaa tutkituttaa lintujaan.

Yhteen siipikarjan terveydenseurantapakettiin kuuluu tutkittavasta parvesta 20 linnun verinäytteet, joista tutkitaan 1-3 vapaavalintaisen taudin vasta-aineet.

- Kanojen tautitilannetta seurataan seuraavien tautien varalta: tarttuva keuhkoputkentulehdus (IB), tarttuva henkitorventulehdus (ILT), siipikarjan pneumovirus

(APV), *Mycoplasma gallisepticum* ja *Mycoplasma synoviae*. Lisäksi tutkitaan Gumboro-taudin (IBD), tarttuvan aivo- ja selkäydintulehduksen (AE) ja sinisiipitaudin (CAV) rokotusvasta-aineita.

- Kalkkunoiden tautitilannetta seurataan seuraavien tautien varalta: paramykso 3-virustartunta (PMV-3), siipikarjan pneumovirus (APV) ja *Mycoplasma gallisepticum* -, *Mycoplasma meleagridis* - ja *Mycoplasma synoviae* -tartuntojen varalta.

4.6 ESBL-seuranta

Peruste: Kansallinen päätös

Kuvaus:

Kaikki maahantuotavat vanhempaispolven untuvikkoparvet, sekä tuotantopolven untuvikkoerät aina emopolven vaihtuessa, tutkitaan ESBL/AmpC-*E. coli* -bakteerien varalta.

5. Kalat ja ravut

5.1 Riskiperusteinen kalojen virustautiseuranta (VHS, IHN, ISA, KHV, SAV, IPN)

Peruste: Eläinterveys säännöstö 2016/429, 26, 27 ja 226 artiklat. VHS, IHN, ISA ja KHV ovat komission täytäntöönpanoasetuksessa 2018/1882 luetteloituja tauteja, joita on seurattava unionissa. Suomelle on myönnetty vapaa asema VHS, IHN ja ISA virustaudeille komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) 2021/620. Tästä poiketen koko Ahvenanmaan maakunnassa on voimassa VHS-taudin hävittämishjelma ja Ahvenanmaalla sijaitsee IHN-taudin rajoitusvyöhyke, jolla on todettu IHN-tartuntaa vuonna 2021. Sellaisten tautien osalta, joille on hyväksytty kansallisia toimenpiteitä, Suomen sisävesialueelle on myönnetty vapaa asema SAV ja IPN virustaudeille ja koko maalle vapaa asema SVC-taudille komission täytäntöönpanopäätöksellä 2021/260. Tautiseurannasta aseman säilyttämiseksi on säädetty komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2020/689. Näiden virustautien seuranta on yhdistetty samaan ohjelmaan.

Kuvaus

Kalojen riskiperusteista virustautiseurantaa tehdään kaikissa hyväksynnän saaneissa pitopaikoissa säännöllisin tarkastuksin ja näytteenotoin. Vuonna 2021 voimaan tulleen lainsäädännön mukaan hyväksyntää ei vaadita kaikilta niiltä pitopaikoilta, joilta aikaisemmin on vaadittu terveyslupa, eli säännöllisin tarkastuksin ja näytteenotoin valvottavien pitopaikkojen määrä tulee vähenemään vuonna 2022. Ruokavirasto ohjeistaa riskiperusteisen seurannan minimitason alueittain ja laitostyypeittäin vuosittain ohjekirjeessä läänineläinlääkäreille. Paikalliset riskitekijät huomioidaan aluehallintovirastoissa ja seurantaa lisätään tarvittaessa.

Näytteet:

- VHS/IHN näytteenotto tehdään emokalalaitoksilla vähintään kerran vuodessa poikasia myyvillä laitoksilla ja merialueen ruokakalalaitoksilla vähintään joka toinen vuosi
 - o IPN tutkitaan VHS/IHN-seurantaan otetuista sisävesialueen näytteistä aina ja merialueelta ja merikalojen nousualueelta otetuista näytteistä joka kolmas vuosi (seuraavan kerran 2023). Löydetty IPNV sekvensoidaan aina genoryhmän selvittämiseksi.
- SAV tutkitaan muutamasta korkean riskin laitoksesta vuosittain ja merialueen ja merikalojen nousualueen kaikista näytteistä joka kolmas vuosi. Ensimmäinen tutkimusvuosi on 2022.
- ISA tutkitaan vain Jäämereen laskevien vesistöjen alueen laitoksista (1 laitos)
- Näytteeksi otetaan pääsääntöisesti 30 kalaa. Näytteeseen valitaan ensisijaisesti vastikään kuolleita, oireellisia tai poikkeavasti käyttäytyviä kaloja. Ensisijainen näytelaji on kirjolohi. Näytteeksi lähetetään kokonaisia kaloja, elimiä, ovariaalinnestettä tai maitia. SAV-näytteeksi eivät kelpaa ovariaalinneste tai maiti.
- Ks. myös kohta 10.7. Luonnonvaraiset kalat.

5.2 Ahvenanmaan IHN-taudin hävittämishjelma

Peruste: EU:n eläinterveys säännöstö 2016/429 ja komission delegoitu asetus 2020/689. Hävittämishjelma koskee Ruokaviraston päätöksellä dnro: 3667/04.01.02.00.02/2021 perustettua rajoitusvyöhykettä Ahvenanmaalla. Ohjelma aloitetaan vuonna 2022.

Kuvaus

IHN-taudin hävittämishjelma-alueella, Ahvenanmaalla toteutetaan komission asetuksen mukainen, kaksivuotinen seurantaohjelma IHN-vapaan aseman palauttamiseksi. Seurantaohjelmaan kuuluu tarkastuksia ja näytteenottoja. Alueilta tutkitaan myös luonnonvaraisia kaloja.

Näytteet:

- Ruokakalalaitoksilta ja poikaslaitoksilta tutkitaan IHN-taudin varalta 75 kalaa kaksi kertaa vuodessa. Näytteeksi otetaan kokonaisia poikasia (< 4 cm) tai elinnäytteet.
- Näytteeseen valitaan ensisijaisesti vastikään kuolleita, oireellisia tai poikkeavasti käyttäytyviä kaloja. Ensisijainen näytelaji on kirjolohi.

5.3 Kalojen bakteeriperäisen munuaistaudin vapaaehtoinen terveystarkastus (BKD)

Peruste: Eläintautilaki 76/2021 12 ja 13§, MMM asetus (319/2021).

Kuvaus

Vapaaehtoiseen terveysvalvontaan liittyneet pitopaikat tarkastetaan vuosittain ja laitoksista otetaan näytteet BKD-taudin tutkimiseksi. Luonnonravintolammikoista ja hautomoista ei oteta näytteitä. Terveysluokkavaatimus lohikalajien istutuksissa sisävesialueelle poistui 21.4.2021 alkaen ja on oletettavaa, että osa toimijoista irtisanoutuu terveysvalvonnasta.

Näytteet:

- BKD-terveysvalvontaan kuuluvista pitopaikoista (pl. luonnonravintolammikot ja hautomot) otetaan vuosittain näytteeksi 60 lohikalaa. Näytteeksi otetaan ovariaalinesettä tai munuaiskudosta. Ks. myös kohta 10.8. Luonnonvaraiset kalat.

5.4 *Gyrodactylus salaris* -loisen esiintymisen valvonta

Peruste: Eläinterveys säännöstö 2016/429, 226 artikla. Komission täytäntöönpanopäätöksellä 2021/260 kansallisia toimenpiteitä koskien on Tenon ja Näätämon vesistöalueille myönnetty vapaa asema ja Uutuanjoen, Tuulomajoen ja Paatsjoen vesistöalueille puskurivyöhykkeen asema.

Kuvaus

G. salaris -loisen näytteitä tutkitaan loisen varalta vuosittain puskurialueella sijaitsevasta laitoksesta.

Näytteet:

- *G. salaris* näytteeksi otetaan vuosittain 60-120 kalaa puskurialueella sijaitsevasta pitopaikasta. Näytelaji valitaan laitoksen kalaston perusteella. Ks. myös kohta 10.7. Luonnonvaraiset kalat.

5.5 Äyriäisten valkopilkkutaudin riskiperusteinen valvonta rapulaitoksilla

Peruste: Eläinterveys säännöstö 2016/429, 26 ja 27 artiklat. Äyriäisten valkopilkkutauti on komission täytäntöönpanoasetuksessa 2018/1882 luetteloitu tauti, jota on seurattava unionissa.

Kuvaus

Hyväksynnän saaneet rapujen pitopaikat tarkastetaan neljän vuoden välein. Näytteitä otetaan vain epäiltäessä vastustettavaa raputautia. Rapulaitoksia on hyvin vähän.

5.6 Kalaterveyspalvelu

Peruste: Kansallinen päätös

Kuvaus

Kalojen tautitilannetta seurataan lakisääteisten seurantaohjelmien lisäksi tutkimalla kalanviljelylaitoksilla esiintyviä tautitapauksia. Kattavan näytteiden saannin varmistamiseksi Ruokavirasto tarjoaa terveydenhuoltopalvelua, johon kalanviljelylaitokset voivat sitoutua maksamalla vuosittaisen maksun. Vuosimaksu kattaa kaikki tautitapausten selvitykset, sekä mikäli niiden määrä ei ole riittävä laitoksen tautitilanteen seuraamiseksi, vuosittaisen bakteriologisen tutkimuksen. Lisäksi voidaan tehdä muita virus-, bakteeri- ja loisselvityksiä alennettuun hintaan. Kalaterveyspalveluun kuulumisen edellyttää laitoksilta tiettyjen bioturvallisuussääntöjen noudattamista. Kalaterveyspalvelu kattaa noin 80 % poikasia tuottavista kalanviljelylaitoksista.

6. Hevoset

6.1 Hevosien tarttuva kohtutulehdus (CEM)

Peruste: Maa- ja metsätalousministeriön asetus kotimaan kauppaa varten kerättäville nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten sukusoluille ja alkioille eläintautien vastustamiseksi asetettavista vaatimuksista (329/2021). Komission delegoitu asetus (EU) 2020/686, liite II.

Kuvaus

- Hevoseläinten sperman keräysasemalla siitoskäytössä olevat tai siellä siitoskäytössä käyvät oriit tutkitaan *Taylorella equigenitalis* -bakteerin varalta, tutkimustuloksen tulee olla kielteinen.

6.2 Näivetystauti

Peruste: Komission delegoitu asetus (EU) 2020/686, liite II.

Kuvaus

- Sisämarkkinakauppaan hyväksytyllä hevoseläinten sperman keräysasemalla siitoskäytössä olevien, tai siellä siitoskäytössä käyvienorien tulee olla tutkittu näivetystaudin varalta kielteisin tuloksin.

6.3 Virusarteriitti

Peruste: Maa- ja metsätalousministeriön asetus kotimaan kauppaa varten kerättäville nauta-, sika-, lammas-, vuohi- ja hevoseläinten sukusoluille ja alkioille eläintautien vastustamiseksi asetettavista vaatimuksista (329/2021). Komission delegeoitu asetus (EU) 2020/686, liite II.

Kuvaus

- Sisämarkkinakauppaan hyväksytyllä hevoseläinten sperman keräysasemalla siitoskäytössä olevien tai siellä siitoskäytössä käyvien orien on oltava tutkittu virusarteriitin varalta kielteisillä tuloksilla
- Oriasemalla kotimaan kauppaa varten kerätyn sperman on oltava oriista, joka on tutkittu ennen siitoskauden alkua virusarteriitin varalta.

7. Porot

7.1 Hirvieläinten näivetystauti

Peruste: EU komission asetus 2017/1972 TSE-asetuksen (999/2001) muuttamisesta, MMMa hirvieläinten näivetystaudin seurannasta MMMa 690/2017 (ei enää voimassa). Asetusten mukaista CWD-seurantaohjelmaa toteutettiin vuosina 2018–2020 EU-maissa, joissa on luonnonvarainen hirvi- tai poropopulaatio. Tavoitteena ollut näytemäärää ei saavutettu Suomessa 2020 loppuun mennessä ja seurantaa jatkettiin vuonna 2021. Vuonna 2022 tutkitaan itsestään kuolleita, sairaita tai nääntyneitä hirvieläimiä.

Kuvaus

Sairaiden tai nääntyneiden, yli 1 v ikäisten porojen ja hirvieläinten päitä voi lähettää Ruokavirastoon tutkittavaksi CWD:n varalta. Porojen ja tarhattujen hirvieläinten osalta eläimistä vastuussa oleva toimija on velvollinen ilmoittamaan vastustettavan taudin epäilystä eläimissään.

Näytteet

- Näytteeksi sopivat yli 12 kk ikäiset, itsestään kuolleita, sairaita tai nääntyneitä hirvieläimiä.

8. Mehiläiset

Peruste: Eläinterveysäännöstö 2016/429, 26 ja 27 artiklat. Varroosis, pieni pesäkuoriainen, esikotelomätä ja *Tropilaelaps*-punkki ovat komission täytäntöönpanoasetuksessa 2018/1882 luetteloituja mehiläisten tauteja, jota on seurattava unionissa. Ahvenanmaalle on myönnetty

vapaa asema varroosista komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) 2021/620. Tästä poikkeuksena Brändön kunnan alue, josta löydettiin *Varroa*-punkkeja vuonna 2021 ja jonne on Ruokaviraston päätöksellä dnro: 4965/04.01.02.00.02/2021 perustettu rajoitusvyöhyke. Tautiseurannasta vapaan aseman säilyttämiseksi on säädetty komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2020/689.

Kuvaus

Suomen mehiläistarhoilla toteutetaan passiivista seuranta luetteloitujen mehiläistautien varalta.

Ahvenanmaan mehiläistarhoja tarkastetaan ja tutkitaan vuosittain *Varroa destructor* -punkin varalta riskiperusteisesti. Ahvenanmaalla, Brändön kunnassa on tarkoitus aloittaa hävittämisohjelma vuonna 2022.

Näytteet

- Ahvenanmaan alueelta tutkitaan riskiperusteisesti aikuisia mehiläisiä *Varroa*-punkin varalta vapaan aseman ylläpitämiseksi. Näytteet otetaan mm. kaikilta 5 km säteellä suurimmista satamista tai lentokentästä olevista tarhoista sekä 10 %:sta Ahvenanmaan muista tarhoista. Näytteeksi otetaan aikuisia mehiläisiä.
- Brändön alueelle suunnitellaan hävittämisohjelmaa *Varroa* -punkin varalta.

9. Turkiseläimet

9.1 Transmissible mink encephalopathy (TME)

Peruste: TSE-asetus 999/2001/EY, sivutuoteasetus 1069/2009 ja sivutuoteasetuksen toimeenpanoasetus 142/2011

Suomessa sallitaan lajinsisäinen kierrätys turkistarhoilla kettujen ja supikoirien ruokinnassa. Lajinsisäistä kierrätystä voidaan suorittaa vain sellaisilla tarhoilla, joilla on käytössään TSE-seurantajärjestelmä, johon sisältyy säännöllisiä laboratoriotutkimuksia TME-taudin varalta. Minkinruhoja voidaan käyttää kettujen ja supikoirien ruokinnassa.

Kuvaus

Näytteet:

- Itsestään kuolleista tai lopetetuista eläimistä, joilla on keskushermosto-oireita
- Itsestään kuolleista tai lopetetuista yli 12 kk ikäisistä minkeistä, ketuista ja supikoirista, kuitenkin niin, että tavoitteena on saada näytteitä mahdollisimman vanhoista eläimistä.
- Tavoitteena on saada maanlaajuisesti minkeistä 50 näytettä, ketuista 30 näytettä ja supikoirista 10 näytettä vuodessa.

9.2 SARS-CoV-2

Peruste: Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2021/788 ja kansallinen päätös, tavoitteena tartunnan varhainen havaitseminen

Kuvaus

Säännöllinen näytteenotto kaikilla minkki-, supikoira- ja soopelitarhoilla toistaiseksi niin kauan kuin COVID-19-epidemia edellyttää seurantaa.

Lisänäytteenotto vuoden 2022 alussa, kun tarhoilla on nahkonnan jälkeen vain jalostuseläimet; kunnaneläinlääkäri käy ottamassa näytteitä elävistä eläimistä kaikilta tarhoilta vähintään kerran.

Näytteet:

- Itsestään kuolleet turkiseläimet, viisi eläintä tarhaa kohden joka toinen viikko (tarhan tautisuojuukseen ja työntekijöiden koronatestaukseen sitoutuneet yli 500 siitoseläimen tarhat)
- Itsestään kuolleet turkiseläimet, 60 eläintä tarhaa kohden joka viikko (tarhan tautisuojuukseen ja työntekijöiden koronatestaukseen sitoutumattomat yli 500 siitoseläimen tarhat)
- Itsestään kuolleet turkiseläimet, viisi eläintä tarhaa kohden joka toinen viikko (enintään 500 siitoseläimen tarhat)
- lisäksi kunnaneläinlääkäriin ennen eläinten siirtoa ottamat nielunäytteet 30 eläimestä niiltä minkki- ja supikoiratarhoilta, jotka myyvät siitoseläimiä

9.3 Salmonella

Peruste: kansallinen päätös salmonellavastustuksen tehostamiseksi

Kuvaus

- Kunnaneläinlääkäriin tarkastus ja näytteenotto turkistarhoilla, jotka sijaitsevat sellaisen nauta-, sika- tai siipikarjatilan läheisyydessä (enintään 3 km etäisyydellä), jossa on todettu salmonellatartunta ja jossa ei ole selvää epidemiologisessa selvityksessä selvinnyttä syytä tartunnalle.

Näytteet:

- ulostenäytteenotto ja ympäristönäytteenotto erityisesti varjotalojen alta

10. Luonnonvaraiset eläimet

10.1 Rabies

Peruste: Komission delegoitu asetus (EU) 2020/689. Komission täytäntöönpanopäätös, jolla hyväksytään Suomen raivotaudin torjuntaohjelman rahoitus vuodelle 2022. EU-rahoitus edellyttää seuranta- ja rokotusten toimeenpanon ja onnistumisen varmistamiseksi syöttirokotusalueella. Syöttirokotusten onnistumisen seuranta. Zoonosidirektiivi 2003/99/EY.

Kuvaus

- Tavoitteena on kerätä [syöttirokotusalueelta](#) 360 pienpetonäytettä (4 pienpetoa/100 km²), joista tutkitaan raivotaudin vasta-aineet verinäytteistä, tehdään virusosoitus aivoista sekä tutkitaan lisäksi syöttien syönnin osoittamiseksi leukaluu ja/tai hampaat rokotemerkkiaineen (tetrasykliini) varalta. Kohde-eläinlajeina ovat kettu ja supikoira.
- Rokotusalueen ulkopuolelta tutkitaan pääasiassa vain rabiesepäilyt (luonnonvaraiset eläimet ja kotieläimet) viruksen varalta, mutta niistä ei tutkita vasta-aineita eikä tetrasykliiniä.

10.2 SARS-CoV-2

Peruste: Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2021/788

Kuvaus

- Näätäeläimet (saukko, mäyrä, ahma, näätä, kärppä, vesikko, lumikko, hilleri, minkki) ja supikoira.
- Valkohäntäkauriit
- Kohdepopulaatio:
 - o näätäeläimet ja supikoirat, joiden epäillään saaneen SARS-CoV-2-tartunnan ja jotka on löydetty kuolleina tai eläimet, joilla on SARS-CoV-2:een liittyviä kliinisiä oireita.
 - o CWD-seurantaan lähetetyt valkohäntäkauriit

10.3 Myyräkinokokki

Peruste: Komission delegoitu asetus (EU) 2018/772 (seurantaohjelman vaatimukset). Suomen asema on hyväksytty komission täytäntöönpanoasetuksella (EU) 2018/878. Zoonosidirektiivi 2003/99/EY.

Kuvaus

- Näytteeksi myyräkinokokkitutkimuksiin otetaan suolisto rabiesohjelman puitteissa saaduista ketuista ja supikoirista

- Lisäksi Etelä- ja Lounais-Suomen alueelta ynnä muualta Suomesta näytteenotto metsästetyistä ketuista ja supikoirista myyräekinokokkiseurantaa varten
- Tavoitteena on saada yhteensä noin 500 näytettä
 - 250 näytettä itärajan [rabiessyöttirokotusalueelta](#)
 - yhteensä 100 näytettä Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Satakunnan, Etelä-Hämeen ja Pohjois-Hämeen Riistakeskusten alueelta
 - 150 näytettä muualta maasta

Lisäksi Luonnonvarakeskus LUKE tutkii myyriä vuosittain noin 1000–3000 kpl myös myyräekinokokkirakkuloiden varalta.

10.4 Afrikkalainen sikarutto (ASF)

Peruste: Komission täytäntöönpanopäätös, jolla hyväksytään Suomen afrikkalaisen sikaruton valvontaohjelman rahoitus vuodelle 2021. Kansallinen päätös tautivapauden osoittamiseksi.

Kuvaus

Näytteet:

- Elin- ja verinäytteitä kuolleina löydettyistä ja metsästetyistä luonnonvaraisista villisioista n. 1000 näytettä; samoja näytteitä voidaan käyttää seurantatutkimuksiin klassisen sikaruton ja Aujeszkyyn taudin varalta.

10.5 Trikinellat (*Trichinella* spp.)

Peruste: Zoonosidirektiivin (2003/99/EY) mukainen velvollisuus seurata trikinellatartuntoja ja epidemiologisia suuntauksia eläimissä. Tunnustettujen valvottujen pito-olosuhteiden sikatilojen luonnonvaraisista eläimistä aiheutuvan trikinellariskin arviointi, jonka perusteella arvioidaan tarvetta tutkia siat trikinelloosin varalta teurastuksen yhteydessä (Komission asetus 216/2014 10 art.).

Kuvaus

- Näytteitä saadaan sekä riistaeläimistä, jotka tutkitaan niiden elintarvikekelvopuuden arvioimiseksi, että muista luonnonvaraisista eläimistä. Näyte-eläimet ovat kohdennetun (aktiivisen) ja yleisen (passiivisen) seurannan kautta saatuja eläimiä.
- Näytteeksi otetaan lihasta lihaa syövästä nisäkkäistä ja linnuista
- Lajimääritys positiivisista näytteistä tehdään multiplex-PCR-menetelmällä

10.6 Hirvieläinten näivetystauti (CWD, Chronic Wasting Disease)

Peruste: EU komission asetus 2017/1972 TSE-asetuksen (999/2001) muuttamisesta, MMMa hirvieläinten näivetystaudin seurannasta MMMa 690/2017 (ei enää voimassa). Asetusten

mukaista CWD-seurantaohjelmaa toteutettiin vuosina 2018–2020 EU-maissa, joissa on luonnonvarainen hirvi- tai poropopulaatio. Tavoitteena ollutta näytemäärää ei saavutettu Suomessa 2020 loppuun mennessä ja seurantaa jatkettiin vuonna 2021. Vuonna 2022 tutkitaan itsestään kuolleet, sairaat tai nääntyneet hirvieläimet.

Kuvaus

Sairaiden tai nääntyneiden, yli 1 v ikäisten hirvieläinten päitä voi lähettää Ruokavirastoon tutkittavaksi CWD:n varalta.

Näytteet

- Näytteeksi sopivat yli 12 kk ikäiset, itsestään kuolleet, sairaat tai nääntyneet hirvieläimet.

10.7 Lintuinfluenssa (AI)

Peruste: Komission delegoitu asetus (EU) 2020/689.

Kuvaus

- tavoitteena korkeapatogeenisen lintuinfluenssan varhainen havaitseminen luonnonvaraisissa linnuissa
- Näytteet otetaan sairaina tai kuolleina löytyneistä luonnonvaraisista linnuista, erityisesti muuttavista vesilinnuista EURL:n kohdelajilistan mukaan.
- Näytteeksi otetaan sivelynäyte yhteissuolesta ja henkitorvesta/nielusta tai kudospätkät aivoista, sisäelimestä ja suolesta PCR- ja/tai virustutkimuksia varten
- Tavoitteena tutkia näytteet noin 150 luonnonvaraisesta linnusta

10.8 Jänisrutto (Tularemia)

Peruste: Zoonosidirektiivin (2003/99/EY) mukainen velvollisuus seurata tularemiatartuntoja eläimissä.

Kuvaus

- Näytteet otetaan kuolleena löytyneistä tai sairaana lopetetuista metsäjäniksistä ja rusakoista, tarvittaessa myös muista eläinlajeista, kun on syytä epäillä tartuntaa
- Näytteeksi otetaan elimiä (maksat, perna, luuydin) suoraan FA-värjäykseen
- Näytemäärä vaihtelee vuosittain epidemiatilanteen mukaan

10.9 Mycobacterium tuberculosis complex

Peruste: *Mycobacterium tuberculosis* complex -tartunnasta vapaan aseman (EU 2021/620) säilyttäminen pidetyissä nautaeläimissä (EU 2020/689 (liite IV)). Zoonosidirektiivi 2003/99/EY.

Kuvaus

- Näytteitä viljelyyn ja PCR-tutkimukseen otetaan kaikkien tutkittavaksi lähetettyjen märeiden suolen imusolmukkeista.
- Tarvittaessa näytteitä otetaan myös muista tutkittavaksi lähetetyistä luonnonvaraisista eläinlajeista, esimerkiksi villisioista ja hirvieläimistä, jos on syytä epäillä tartuntaa ruumiinavauskuvan perusteella.

10.10 Luonnonvaraiset kalat

Peruste: Eläinterveys säännöstö 2016/429, 226 artikla. Komission täytäntöönpanopäätös 2021/260 kansallisia toimenpiteitä koskien.

Kuvaus

- Vuosittain tutkitaan kalastajilta pyydytetyt näytteet *Gyrodactylus salaris* -loisen varalta Tenon-, Näätämo-, Paats- ja Tuulomajoen luonnonkaloista. Tornionjoen tilannetta seurataan riskiperusteisesti joka toinen vuosi otettavin näyttein.
- Emokalat, joiden sukusoluja siirretään IPN ja SAV-tautien rajoitusalueelta sisävesialueelle tutkitaan näiden tautien varalta.
- Mikäli BKD-terveysvalvontaan kuuluviin pitopaikkoihin otetaan luonnonvaraisia kaloja tai niiden sukusoluja, tutkitaan kalat, tai emokalat, joista sukusolut ovat peräisin, BKD-taudin varalta.

11. Muut tutkimukset

11.1 Tuotantoeläimet

Eläintautien esiintymistä seurataan myös sellaisista näytteistä, jotka on lähetetty tutkittavaksi jostain muusta syystä kuin eläintautien seuranta tutkimuksia varten. Erityisen arvokkaita seurannan kannalta ovat eläintautiepäilyjen yhteydessä otetut näytteet ja sairauden syyn selvityksiin lähetetyt diagnostiset näytteet oireilevista tai sairauten kuolleista eläimistä. Näytteitä tutkitaan tapauskohtaisen harkinnan mukaan sellaisten eläintautien varalta, joihin eläimissä todetut oireet tai muutokset voisivat viitata tai joiden mahdollisuutta ei voida ilman lisätutkimuksia sulkea pois. Tavoitteena on saada ajan tasalla olevaa tietoa Suomessa esiintyvistä tuotantoeläinten taudeista, taudinaiheuttajien antibioottiresistenssitilanteesta sekä todeta uudet merkittävät tartunnat Suomen tuotantoeläinpopulaatioissa mahdollisimman nopeasti.

Eläintautien yleistä seuranta tehdään myös lihantarkastuksen yhteydessä. Tarvittaessa otetaan näytteitä, jotka sitten lähetetään tutkittavaksi vastustettavien tai ilmoitettavien eläintautien varalta.

Näytteenotosta on ohjeistettu tarkemmin lihantarkastusta koskevissa ohjeissa. Näytteistä voidaan seurata myös joidenkin zoonoottisten tartuntojen tai mikrobilääkeresistenssin esiintymistä.

Jos näytteissä todetaan vastustettavia eläintauteja tai Suomessa uusien eläintautien tartuntoja, on tärkeää, että taudinvastustustoimet ja tartunnan leviämisen ennaltaehkäisytoimenpiteet voidaan käynnistää mahdollisimman nopeasti. Näin rajataan eläintautien elinkeinolle aiheuttamia taloudellisia tappioita.

Seurantaohjelmassa määritellyt tavanomaisista näytteistä tehtävät lisätutkimukset ovat näytteiden lähettäjäille maksuttomia.

11.2 Luonnonvaraiset eläimet

Yleisessä seurannassa näytteeksi kerätään kuolleena löytyneitä tai sairauden takia lopetettuja luonnonvaraisia eläimiä. Tavoitteena on pysyä ajan tasalla Suomessa luonnonvaraisilla eläimillä esiintyvistä tartuntataudeista ja havaita hyvissä ajoin epidemiat ja uudet taudit. Alueellisesti näytteiden saanti kohdentuu sen mukaan kuin kuolleisuutta esiintyy.

Yleisen tautiseurannan näytteitä toimittavat useat tahot kuten metsästäjät, kalastajat ja muut luonnossa liikkuvat kansalaiset, Luonnonvarakeskus (Luke), kuntien ja elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskusten (ELY-keskukset) ympäristöviranomaiset ja rikosepäilyissä poliisi. Silmämääräisen arvion ja muiden ruumiinavaukseen liittyvien tutkimuslöydösten mukaan tehdään histologisia, bakteriologisia, parasitologisia ja virologisia jatkotutkimuksia kuolinsyyn määrittämiseksi. Molekyylibiologisia menetelmiä käytetään eri taudinaiheuttajien tunnistamisessa.

Kuolinsyytutkimusten lisäksi yleisen tautiseurannan näytteitä hyödynnetään useiden ihmisen tai eläinten terveydelle haitallisten tartuntatautien esiintymisen seurannassa. Näitä tauteja ovat muun muassa lintuinfluensa, lintujen paramyoksovirus, lintujen koronavirukset, lepakkorabies, lepakoiden koronavirukset, trikinelloosi, salmonelloosi, jänisrutto, psittakoosi (papukaijakuume eli ornitoosi), afrikkalainen sikarutto ja hirvieläinten näivetystauti (*chronic wasting disease* CWD).

Luonnonvaraisten kalojen joukkokuolemia tutkitaan Ruokaviraston villi- ja vesieläinpatologian jaostossa, kalatauteja tutkivissa toimipaikoissa (Oulu, Kuopio, Helsinki). Yleensä näissä tapauksissa toimitaan yhteistyössä paikallisen ELY-keskuksen kanssa, joka hoitaa vedenlaatuun ja ympäristöoloihin liittyvät selvitykset.

Rapujen joukkokuolemien selvitykset tehdään Kuopion toimipaikassa. Ne keskittyvät etupäässä rapuruton tutkimiseen. Kuopion toimipaikka on OIE:n vertailulaboratorio ja suomalainen raputautien asiantuntija. Diagnostiikassa käytetään mykologista eli tautia aiheuttavien sienten viljelymenetelmää ja molekyylibiologisia tunnistusmenetelmiä.

Suurpetojen kuolinsyitä ja niissä esiintyviä zoonooseja seurataan yhteistyössä Luken riistantutkimuksen kanssa. Ruokavirastoon toimitetaan tutkittavaksi kaikki liikenteessä kuolleet, maastosta kuolleen löytyneet ja poikkeuksellisen käyttäytymisen tai sairauden oireiden takia lopetetut sudet, karhut ja ahmat. Ilveksistä tutkitaan kuolleen löytyneet ja sairaana lopetetut yksilöt. Ruokavirastossa otetaan omien näytteiden lisäksi Luken riistantutkimuksen tarvitsemat kudoksenäytteet. Vastavuoroisesti Luke toimittaa Ruokaviraston tarvitsemat seurantatutkimusten näytteet sinne tutkittaviksi tulleista metsästetyistä tai vahinkoperusteisella luvalla ammutuista suurpedoista.

Ruokavirasto on mukana Itämeren ympäristönsuojelukomission (HELCOM) toiminnassa Itämeren hyljepopulaatioiden seurannassa (Marine Mammal Expert Group). Metsähallituksen kanssa yhteistyössä seurataan uhanalaisten saimaannorppien kuolinsyitä ja sairauksia.

11.3 Seura- ja harraste-eläimet

Eläintautien esiintymistä lemmikkieläimillä seurataan Helsingin toimipaikassa pääsääntöisesti sellaisista näytteistä, jotka on lähetetty maksulliseen tutkimukseen sairauden tai kuolemansyynselvitykseen, jostain muusta syystä kuin eläintautien seurantatutkimuksia varten. Silmämääräisen arvion ja muiden ruumiinavaukseen liittyvien tutkimuslöydösten mukaan tehdään histologisia, bakteriologisia, parasitologisia ja virologisia jatkotutkimuksia. Molekyylibiologisia menetelmiä käytetään tarvittaessa eri taudinaiheuttajien tunnistamisessa.

Kun herää eläintautiepäily, sen varalta otetaan näytteet tutkimuksen yhteydessä. Näytteitä tutkitaan tapauskohtaisen harkinnan mukaan sellaisten eläintautien varalta, joihin esitiedot ja eläimissä todetut oireet voisivat viitata tai joita ei oireiden perusteella voida sulkea pois. Tavoitteena on saada ajan tasalla olevaa tietoa Suomessa esiintyvistä eläintaudeista ja zoonooseista ja todeta uudet merkittävät tartunnat mahdollisimman nopeasti. Tällaisia lemmikkieläimissä mahdollisesti esiintyviä tauteja ovat mm. raivotauti, penikkatauti, kettusyyhy eli kapi, kissarutto, psittakoosi, salmonelloosi, bruselloosi (*B. canis*), parvoripuli, toksoplasmoosi, tularemia eli jänisrutto, kaniin verenvuorokuume (kalikivirus) ja myksomatoosi (poxvirus), puutiaisaivokuume (TBE), yersinioosit, mykobakterioosit, multiresistentit bakteerikannat, leptospiroosi, listerioosi, pasteurelloosi, kissan tarttuva vatsakalvontulehdus (koronavirus), suolinkaiset, heisimadot, giardioosi ja kryptosporidioosi.

Lisäksi eläinlääkärit, valvontaeläinlääkärit ja poliisi toimittavat tutkittavaksi eläinsuojelurikosepäilytapauksia sekä lopetettuja, säädöstenvastaisesti maahantuotuja eläimiä. Yleisen hoitamattomuuden, rokottamattomuuden ja mahdollisen harkitsemattoman tuontitaustan vuoksi ko. eläimistä löytyy lähes vuosittain Suomessa aiemmin toteamattomia eläintauteja, tyypillisesti uusia loisia.

12. Tulosten julkaiseminen

Valvonta- ja seurantaohjelmien tuloksista raportoidaan ruokavirasto.fi- ja zoonosikeskus.fi-verkkosivuilla sekä ”Eläintaudit Suomessa 2022” -julkaisussa, joka valmistuu vuonna 2023. EU-säädöksiin perustuvien ohjelmien ja EU-rahoitteisten ohjelmien tulokset raportoidaan lisäksi EU-komissiolle, BSE-tutkimusten, lintuinfluenssaseurannan sekä pienpetojen myyräekinokokitutkimusten tulokset raportoidaan EFSAan EU:n määräämien aikataulujen mukaisesti. Zoonooseista toimitetaan tiedot EFSA:lle zoonosidirektiivin mukaisesti. Tutkimusprojektien tulokset raportoidaan tutkimussuunnitelman mukaan.

LIITTEET:

I Näytemäärätavoitteet

Voimassaolo

Tämä ohje on voimassa 1.1. - 31.12.2022

Osastonjohtaja, Eläinten terveys ja hyvinvointi

Terhi Laaksonen

Jaostopäällikkö

Miia Kauremaa

LIITE I

NÄYTEMÄÄRÄTAVOITTEET

NAUDAT	IBR	Leukoosi	BVD	Bluetongue	Bruselloosi	BSE
Maitonäytteet	1 200	0	6000	0	1200	0
Otanta*** karjoista			5900			
Luomisotanta						
Maidonkeräilyyn kuulumattomat lypsykarjat	100	100	100	0	100	0
Emolehmäkarjat	2000 näytettä/200 poolia (n. 200 karjaa)	Ei tutkimuksia	16 000 näytettä/1600 poolia (n. 1600 karjaa)	2000 näytettä/200 poolia (n.200 karjaa)	0	0
Keinosiemennystoiminta	130	110	130/130t*	0	130	0
Tuonti (eläimet, sperma, alkiot)	40/20t*	0	70/30t*	5	0	0
Eläinkauppa, vienti	0	0	100	0	0	0
Taudinsyyn selvitys (serologia / viruseristys)	90/100t*	120	100/100t*	20/40t*	100/100t*	
Yli 72 kk:n ikäiset terveet teuraat						Ei tutkita
Yli 48 kk:n ikäiset itsestään kuolleet/lopetetut/hätä-teurastetut, antemortem oireilevat						12 000
Yhteensä	3460 /20t*	330	22 400/260t*	2025/40t*	1530/100t*	12 000
* viruksen tai bakteerin osoittaminen; t=taudinaiheuttaja.						
** luku sisältää sekä maito- että seeruminäytteet						
***v. 2022 BVD tutkitaan kaikki lypsykarjatilat ja IBR n. 20 % tiloista						

LAMPAAT JA VUOHET	Brucella melitensis	Maedi-visna/CAE	Scrapie (näytteet/tilat)
Lampaat (MV/CAE-terveysvalvonta)	3000	3000	
Vuohet (MV/CAE-terveysvalvonta)	250	250	
Teurastamo-otanta*			
Lampaat	850	0	
Vuohet	15	0	
Keinosiemennystoiminta			
Lampaat	1	0	
Vuohet	0	0	
Tuonti (eläimet, sperma, alkiot)	0	0	
Eläinkauppa, vienti	0	0	
Taudinsyyn selvitys (serologia/viruseristys)	5	1	
Yli 18 kk:n ikäiset itsestään kuolleet/lopetetut/hätäteurastetut, antemortem oireilevat			1600 /270
Raatokehäilyalueen ulkopuolisten yli 50 uuhun / kutun tilojen näytteet			50/30
Yhteensä	n. 4120	n. 3 250	1 650/300
*25 % otanta tiloista joilla on yli 10 uuhua tai kuttua, näytteet otetaan teurastamolla			

SIAT	Aujeszkyn-tauti	TGE	PRRS	Klassinen sikarutto	Afrikkalainen sikarutto	Brucella suis
Keinosiemennystoiminta, sisältää alkuperätilat	1000	250	1000	750	0	1000
Teurastamo-otanta (emakot)	700	700	700	700	0	0
uudiseläintuottajat	0	350	350	0	0	420
Villisia						
luonnonvaraiset	1000	0	0	1000	1000	0
tarhatut	100	100	100	100	100	50
Taudinsyyn selvitys	110	65	65	150	150	50
Vienti	250	0	0	250	0	250
Tuonti	200	200	200	200	0	200
Yhteensä	3360	1665	2415	3150	1250	1970

SIIPIKARJA	Newcastlen tauti	Lintuinfluenssa	<i>Mycoplasma gallisepticum</i>	<i>S. Pullorum</i> ja <i>S. Gallinarum</i>
Emokanat (ml. broileriemot)	44 pitopaikkaa	440–660 (44 pitopaikkaa)		
Munintakanat				
tuotantopolvi		600–900 (60 pitopaikkaa)		
luomu- ja ulkokanat		420 (42 pitopaikkaa)		
Luomubroilerit		30 (3 pitopaikkaa)		
Kalkkunat				
emokalkkunat	3 pitopaikkaa	30 (3 pitopaikkaa)		
tuotantopolvi		380 (38 pitopaikkaa)		
Ankat ja hanhet				
Ankat ja hanhet: verinäytteet		240 (12 pitopaikkaa)		
Ankat ja hanhet: sivelynäytteet		480 (12 pitopaikkaa)		
emoankat/hanhet	1 pitopaikka			
Tarhattu riista (fasaanit)		260 (26 pitopaikkaa)		
Tarhattu riista (sorsat)				
Tarhattu riista (sorsat): verinäytteet		160 (8 pitopaikkaa)		
Tarhattu riista (sorsat): sivelynäytteet		320 (8 pitopaikkaa)		
Sileälataiset linnut (strutsit)		0		
Sisämarkkinakauppaan hyväksytyt siipikarjan pitopaikat	0	0	8000	1900
Tuonti	2000	2000	2300	2300
Taudinsyyn selvitys	250	250	40	0
Yhteensä (näytteitä)	Emoparvien seuranta: 8000	5190–5710	10340	4200
Luonnonvaraiset linnut		150		

KALAT	VHS	IHN	IPN	ISA	BKD	SVC	G. salaris	SAV
Viljellyt kalat (kalamäärä)	6500	6500	4000	30	3000	30	60	2500
Luonnonvaraiset kalat (kalamäärä)	1500	1500	1500	30	1000	0	265	700

Kalat -taulukko on koottu seurantaohjelman näytteet, riskiperusteinen näytteenotto (ml. tuonteihin liittyvä), luonnonvaraisista kaloista mädin otto laitokseen sekä (maksulliset) yliiirtoihin liittyvät näytteet. Taulukossa ei ole; sairaudensyyn vuoksi tutkitut, vintinäytteet eivätkä kalaterveyspalveluun kuuluvat näytteet.

LUONNON-VARAISET ELÄIMET	AD	CSF	ASF	AI	Myyrä-ekinokokki	Rabies, syöttirokotusalue	CWD	SARS-CoV-2
Villisika	1000	1000	1000					
Luonnonvaraiset linnut				150				
Kettu, supikoira					500	360		
Hirvieläimet (ml. porot)							100	40 (valkohäntäkauriit)
Näätäeläimet, supikoira								20